

A katolikus papság kialakulása

MEGFONTOLÁSOK AZ ÚJSZÖVETSÉG FÉNYÉBEN

A vallástörténet tanúsága szerint a papi tevékenység mindig kettős: az embereknek közvetíteni az istenség ajándékait, valamint az emberek ügyeit közvetíteni a feljebbvalóknak. Ebben a felülről lefelé és alulról felfelé irányuló működésben a pap hivatásos közvetítő. Az Ószövetség egyik alap gondolata, hogy Istennek bizonyos választottjai külön papi méltóságnak a birtokosai – sőt, külön nemzetséget, rendet is alkotnak –, aminek következtében a választottakat Isten népévé szentelik. Az Újszövetségben a Tizenkettő szolgálatának kifejtésénél viszont a leírás a prófétai elhívás műfajához kapcsolódik, s nem például a Leviták könyvének hagyományaihoz, vagy az Áron rendje szerinti templomi papság formáihoz. Mit is jelent ez pontosan? Először is azt, hogy a prófétai szolgálat mindenkor személyes módon történik, nem pedig egy születéstől járó kiváltságból ered. A hívás és válasz egészen személyesen összefügg, vagyis a szolgálat csak a meghívásnak és válasznak a dialógusában valósulhat meg. Másképpen fogalmazva a szó és válasz, nem pedig a „test és vér” a katolikus papság kiindulópontja.

„Ezután fölment a hegyre, és magához hívta azokat, akiket akart. Azok hozzá mentek. Tizenkettőt rendelt, akiket apostoloknak nevezett, hogy vele legyenek, s hogy elküldje őket hirdetni az igét.” (Mk 3,13-15) Ebben a mondatban megjelenik a papság két állandó feladata, valamint a benne rejlő, nem ritkán hajótörést okozó feszültség: a „Vele-levés” és a küldetésre szánt lét. Első olvasásra azt is mondhatnánk, hogy ez a leírás elhibázott, logikai ellentmondás van benne. Hogyan lehetnek az apostolok egyszerre Jézus kísérei és követői? A kettő nemde kizárja egymást: vagy vele vannak, vagy elküldi őket, és akkor eltávoznak tőle; a kettő nem megy egyszerre. A megoldást annál kell keresni, aki ezt a rejtvényt feladta. Ő egyszerre volt isten és ember, a megtestesülés következtében itt járt a földön, de mindig az Atyában volt. A papság alapja tehát az, hogy Jézus Krisztusról az emberek előtt tanúságot tegyenek, de ennek előfeltétele, hogy először ismerjék meg őt, találják meg nála az igazi helyüket. Annak, aki mint pap az embereknek Jézusról próbál beszélni, nincs fontosabb, mint éppen az, hogy begyakorolja magát a „Vele-levésbe”, hogy az ő közelében éljen, utána járjon, őt hallgassa és lássa, valamint hogy az ő létmódját és gondolkodási stílusát sajátítsa el.

A katolikus pap a pogány és zsidó „klérussal” ellentétben nem elsősorban kultikus szolga, aki egy rituálét bonyolít le, hanem küldött, aki Jézus küldetését folytatja az emberek között. Ez a szolgálat, amellyel megbízták, mélységesen emberi: az embereket keresi, mert össze akarja gyűjteni őket az „új emberbe”, Jézus Krisztusba, Isten Egyházának szent közösségébe. A pap egész élete végső soron arra a nagy célra irányul, hogy a szétszórt emberiséget Isten egyetlen asztala köré gyűjtse, és egyesítse őket Jézusban. A katolikus papság kialakulásának alapja ez az egy asztal. A keresztény liturgia nem pusztán egy rituális

folyamat, amelyben a pap Istennek engesztelő áldozatot mutat be, vagy „fárasztja le” különböző szövegekkel, hanem Urunk halálának és feltámadásának jelenvalóvá tételét jelenti.

Az újszövetségbeli papi hivatal egy további, az alapításához kötődő elemét nézzük meg, hogy ti. jellegétől fogva *vikariátus*, vagyis Jézus Krisztusnak a képviselőjét jelenti. Ezzel az elemmel ismét elkülönül minden nem keresztény papi hivataltól. A vallástörténetben láthatjuk, hogy ott az egyes ember hivatalának önálló hordozója, közvetítő Isten és ember között, vagyis nem mutat rá valaki másra. A katolikus pap ezzel szemben sohasem önálló közvetítő, sohasem önmagát képviseli, mindig megmarad küldöttnek: nem önmagáért beszél és cselekszik, hanem annak nevében, aki mindannyiunkat képviselt és képvisel, és aki most azt akarja, hogy a papság képviselje őt.

Idézzük fel, hogy mit jelent, vagy még inkább mit nem jelent ez a vikáriusi, helyettesi elem. Mt 24, 45-51. Kemény intés ez Jézus szolgálóinak, hogy az Úr ideiglenes távollétében is csak szolgáló maradjanak, ne pedig „urizáljanak”. Az intézőről van itt szó, akit az Úr rendelt hivatalába, és hosszabb távolléte után meglátogatott. Megdicséri azt, aki igazán intéző, szolga maradt, valamint szembeállítja azzal, aki az Úr hosszas távollétére rendezkedett be és az urat játszotta: ütlegelte szolgálóit és ő maga nagy lábon élt. Amikor a szolgáló feladta és urat játszott, lesüllyedt a kereszténység előtti, a kereszténységellenes színvonalra, megtagadta az Újszövetség valódi szellemét, hiszen ő sohasem lehet mások valódi ura, mindig csak szolgáló lehet.

Már alapításától fogva meglehetősen elhibázottnak tűnik ez a katolikus papság, ha felületesen olvassuk az evangéliumokat. Megéri-e igent mondani egy olyan hívásra, ahol az embernek soha sincs esélye arra, hogy főnök lehessen? Azt hiszem, a katolikus papnak a szolga helyére tétele nemcsak fárasztó, hanem ugyanakkor segítő és vigasztaló egyben. Mert a papság helyettesi jellegére való utalás, az, hogy végre is csak képviselője a nagybetűs papnak, Krisztusnak, azt is tudomásunkra hozza, hogy a cselekvő maga az Úr, és ő is marad; Jézus cselekszik a tökéletlen emberi természetén keresztül. Ez annyit jelent, hogy ő maga tartja kezében a dolgokat, így papsága soha nem vallhat annyira kudarcot, hogy keresztül tudja húzni akaratát.

Balla János Sch. P.